

31 Οκτωβρίου, 1996

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΚΑΛΛΗΣ, Δοστές]

ΜΑΡΩ ΓΙΑΣΕΜΙΔΟΥ, ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΣΟΛΩΝΟΣ
ΣΑΡΡΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Εφεσελιόντες-Αιτητές,

v.

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ (ΑΡ. 2),

Εφεσιβλήτων Καθ' ων η Αίτηση.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 1611).

-
- Ερμηνεία και συνταγματικότητα νομοθετικών διατάξεων — Άρθρο
17(8) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96 —
— Καθορισμός της δαπάνης για κατασκευή οδικού-βελτιωτικού
έργου μεταξύ των επηρεαζομένων ιδιοκτητών, ανάλογα με την
5 πρόσοψη της αντιστοίχου ακινήτου ιδιοκτησίας, η οποία έχει πρό-
σοψη επί ή συνορεύει μετά της προκειμένης οδού — Ποία η ορθή
ερμηνεία του Άρθρου 17(8) του Κεφ. 96 — Κατά πόσο η ερμηνεία
αυτή παραβιάζει τα Άρθρα 24 και 28 του Συντάγματος.
- 10 Ερμηνεία νόμων — Εφαρμοστές γενικές αρχές — Τεκμήριο ότι ένας
νόμος δε σκοπεί στη δημιουργία αδικίας ή άτοπων καταστάσεων.
- 15 Δικαστικός έλεγχος — Συνταγματικότητα νόμων — Μόνο θέματα που
διατυπώνονται με σαφήνεια και λεπτομέρεια μπορούν να αποτελέ-
σουν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου στην εξέταση συνταγματικό-
τητας νόμων.
- 20 Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα, Άρθρο 28.1 — Διασφαλίζει την
αρχή της ισότητας — Εκτενής αναφορά στη νομολογία της Κύ-
πρου και της Ελλάδας και επίσης στην ελληνική συνταγματική βι-
βλιογραφία — Πως οφείλει να ενεργήσει ο Δικαστής στην εξέτα-
ση της ύπαρξης ομοιότητας των υπό ρύθμιση θεμάτων.
- 25 Λέξεις και Φράσεις — "Ίσοι ενώπιον του Νόμου" στο Άρθρο 28.1 του
Συντάγματος.
- Λέξεις και Φράσεις — "Ιδιοκτήτης" στο Άρθρο 17(1) του περί Ρυθμί-
σεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96.

Λέξεις και Φράσεις — "Αναλόγως της προσόψεως" στο Άρθρο 17(8) του Κεφ. 96 — Αναφέρεται σαφώς στην πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου και όχι στην πρόσοψη των οικοδομών που έχουν ανεγερθεί επί του ακινήτου.

5

Η διαφορά μεταξύ των διαδίκων άρχισε κατά τη διαδικασία κατασκευής από τους εφεσιβλήτους οχετών ομβρίων υδάτων και πεζοδρομίων στην οδό Κατσώνη στη Λευκωσία. Οι αιτητές, ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας επί της πιο πάνω οδού, διαφώνησαν με τον τρόπο καταμερισμού της σχετικής δαπάνης, η οποία καθορίστηκε με βάση το Άρθρο 17(8) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου Κεφ. 96 ("ο νόμος"). Εισηγήθηκαν ότι η κατανομή των εξόδων έπρεπε να γίνει με βάση το μήκος της πρόσοψης των οικοδομών και όχι μόνο με βάση το μήκος της πρόσοψης του οικοπέδου ή τεμαχίου. Προσέβαλαν τη σχετική κατανομή με προσφυγή. Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή, αφού δέχθηκε τη θέση των εφεσιβλήτων ότι η επίδικη απόφαση εστερείτο εκτελεστότητας. Η πρωτόδικη απόφαση ανατράπηκε και στη συνέχεια ακολούθησε επιχειρηματολογία των μερών επί της ουσίας της προσφυγής.

10

15

20

Εκ μέρους των εφεσειόντων προβλήθηκε ο ισχυρισμός, ότι σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του Άρθρου 17(8) του Νόμου, θα πρέπει να επιβαρυνθούν και οι τιτλούχοι ιδιοκτήτες διαμερισμάτων αναλόγως του μήκους της πρόσοψης ή του συνόρου τους προς την οδό Κατσώνη. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία του επίδικου Άρθρου θα είναι αντίθετη με το Άρθρο 17(8) του νόμου ή και τα Άρθρα 28 και 24 του Συντάγματος. Επίσης ότι εφόσο το Άρθρο 6 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, Κεφ. 224 καθιστά δυνατή την έκδοση χωριστού τίτλου για τα διαμερίσματα, παύει να υφίσταται τίτλος για το τεμάχιο.

25

30

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου απέρριψε την έφεση, αφού έκαμε εκτενή αναφορά στις αρχές που διέπουν την ερμηνεία των Νόμων και αποφάνθηκε, ότι η ερμηνεία του Άρθρου 17(8), θα γίνει με βάση τη διαπίστωση ότι αυτό είναι καθαρό και σαφές.

35

Αποφασίστηκε ότι:

Το λεκτικό του επίμαχου Άρθρου ομιλεί σαφώς για μια, μόνη και αδιαίρετη πρόσοψη, η οποία δεν είναι άλλη από την πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου. Το λεκτικό του Νόμου δεν επιδέχεται τεμαχισμό, πολλαπλασιασμό, διαχωρισμό, διαίρεση, ταξινόμηση ή κατάταξη της πρόσοψης σε πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου ή σε πρόσοψη οικοδομών.

40

Αν ο νομοθέτης είχε πρόθεση να περιλάβει και την πρόσοψη των οικοδομών στο επίμαχο άρθρο, θα έκαμνε χρήση του όρου "υποστατικά" ή "οικοδομές".

5 Η δαπάνη για το έργο συναρτάται απόλυτα με το μήκος της πρόσοψης. Ο νομοθέτης με καθαρό λεκτικό φρόντισε να προβλέψει όπως ο τρόπος κατανομής συναρτάται αποκλειστικά με την πρόσοψη και με κανένα άλλο παράγοντα.

10 Η εισήγηση του συνηγόρου των εφεσειόντων δε βρίσκει έρεισμα στο λεκτικό του Νόμου. Επίσης η υιοθέτησή της θα οδηγούσε σε άτοπα και παράλογα αποτελέσματα.

15 Κατά την εξέταση συνταγματικότητας νόμων πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η ύπαρξη τεκμηρίου υπέρ της συνταγματικότητας των κρινόμενων διατάξεων, οι οποίες τότε μόνο μπορούν να κηρυχθούν αντισυνταγματικές, αν το δικαστήριο πεισθεί πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας περί τούτου.

20 Ο όρος "ίσοι ενώπιον του Νόμου", στο Άρθρο 28.1 του Συντάγματος, διασφαλίζει την ισότητα μόνο εναντίον αυθαιρέτων διακρίσεων χωρίς να αποκλείει εύλογες διακρίσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν λόγω της ιδιάζουσας φύσεως των πραγμάτων. Ο όρος ισότητα δεν σημαίνει ακριβή αριθμητική ισότητα. Σύμφωνα με τα πορίσματα της Νομολογίας του Συμβουλίου Επικρατείας, ως αντισυνταγματικές θεωρούνται μόνο οι προδήλως παραβιάζουσες την αρχή της ισότητας διατάξεις. Η δε δικαστική εξουσία περιορίζεται σε έλεγχο υπερβάσεως ακραίων ορίων. Ίση ρύθμιση υφίσταται όταν ενεργείται όμοια μεταχείριση των ομοίων και ανόμοια μεταχείριση των ανομοίων. Η όμοια μεταχείριση για να είναι ίση προϋποθέτει ομοιότητα των υπό ρύθμιση θεμάτων. Αναφορικά με το δικαστικό έλεγχο, ο Δικαστής οφείλει να ερευνά αν πράγματι υπάρχει ομοιότητα των υπό ρύθμιση θεμάτων.

35 Στην παρούσα υπόθεση διαπιστώνεται αντικειμενική ύπαρξη της ομοιότητας. Πρόκειται σαφώς για όμοια μεταχείριση των ομοίων. Συνεπώς ο ισχυρισμός για άνιση μεταχείριση δεν ευσταθεί.

40 Ο ισχυρισμός για παραβίαση του Άρθρου 24 του Συντάγματος δεν μπορεί να εξεταστεί, αφού δεν έγινε εξειδίκευση αναφορικά με το ποιά από τις 4 παραγράφους του σχετικού Άρθρου έχει παραβιασθεί, κατ' αντίθεση προς την αρχή ότι ζητήματα αντισυνταγματικότητας πρέπει να διατυπώνονται με λεπτομέρεια.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

- Γεωργιάδης v. Κυπριακής Δημοκρατίας (1966) 3 Α.Α.Δ. 612,
- Μάτσης v. Κυπριακής Δημοκρατίας (1969) 3 Α.Α.Δ. 245, 5
- Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών v. Κυριακίδη (1966) 3 Α.Α.Δ. 640,
- Μικρομμάτης v. Κυπριακής Δημοκρατίας 2 R.S.C.C. 125, 10
- Κυπριακή Δημοκρατία v. Αρακιάν κ.ά. (1972) 3 Α.Α.Δ. 294,
- Σεργίδης v. Δημοκρατίας (1991) 1 Α.Α.Δ. 119, 15
- Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων, Αναφορά 2/89, ημερ. 29.8.89,
- Συμβούλιο Βελτιώσεως Αγλαντζιάς v. Κωνσταντίνου (1967) 1 Α.Α.Δ. 167. 20

Έφεση.

Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου (Παπαδόπουλος, Δ.) που δόθηκε στις 12 Ιουνίου, 1996 (Προσφυγή 62/90), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή των εφεσείοντων λόγω του ότι η επίδικη απόφαση εστειρίτο εκτελεσιτότητας. 25

Χρ. Κληρίδης, για τους Εφεσείοντες. 30

Κ. Μιχαηλίδης, για τους Εφεσίβλητους.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Π. Καλλής. 35

ΚΑΛΛΗΣ, Δ.: Τα μόνα ζητήματα τα οποία έχουν εγερθεί στην παρούσα διαδικασία είναι η ερμηνεία και η συνταγματικότητα του άρθρου 17(8) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου, Κεφ. 96 ("ο Νόμος"). Έναυσμα για την επίδικη διαφορά αποτέλεσε η απόφαση των εφεσιβλήτων να κατασκευάσουν οχετούς ομβρίων υδάτων και πεζοδρόμια στην οδό Κατσώνη στη Λευκωσία. Η απόφαση λήφθηκε στα πλαίσια της άσκησης των εξουσιών τους δυνάμει του άρθρου 17 του Νόμου, το οποίο, στο βαθμό που είναι σχετικό 40

για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας, έχει ως πιο κάτω:

5 “17.(1) For the purposes of this section -
‘owner’ means the person registered or entitled to be registered in
the books of the District Lands Office as the owner of immovable
property affected by a notice published under subsection (3);

10 ‘proper construction reconstruction and improvement of a street’
includes the widening or reconstruction of the foundations of a street,
proper provision for surface water drainage, the construction of
pavements, and the asphaltting or paving of both carriageways and
pavements but shall not include works of maintenance.

15
(8) The cost of such construction, reconstruction or improvement,
after the deduction of any unexpended sum of money deposited with
the appropriate authority by a permit holder under the provisions of
section 6 of the Law, shall be borne by the owners of immovable
20 property abutting on such street, and such cost shall be apportioned
amongst the owners affected according to the frontage of their
respective immovable property which fronts or abuts the street in
question”.*

25 *Ελληνική μετάφραση της Υπηρεσίας Αναθεωρήσεως και Ενοποιήσε-
ως της Κυπριακής Νομοθεσίας:

30 “17.- (1) Διά τους σκοπούς του παρόντος άρθρου -
‘ιδιοκτήτης’ σημαίνει το πρόσωπον όπερ είναι εγγεγραμμένον ή δι-
καιούται να εγγραφή εις τα βιβλία του Επαρχιακού Κτηματολογικού
Γραφείου ως κύριος ακινήτου ιδιοκτησίας επηρεαζομένης υπό γνω-
στοποιήσεως δημοσιευομένης δυνάμει του εδαφίου (3),

35 ‘κατάλληλος κατασκευή, επανακατασκευή και βελτίωσις οδού’ περι-
λαμβάνει την διεύρυνσιν ή επανακατασκευήν των θεμελιών οδού, κα-
τάλληλον ρύθμισιν διά την αποχέτευσιν του επιφανειακού ύδατος,
την κατασκευήν πεζοδρομίων και την ασφαλτόστρωσιν ή πλακόστρω-
σιν τόσον των ασφαλτικών οδοστρωμάτων όσον και των πεζοδρο-
μίων αλλά δεν περιλαμβάνει εργασίας συντηρήσεως.

40
(8) Η δαπάνη της τοιαύτης κατασκευής, επανακατασκευής ή βελτιώσεως με-
τά την απαίρεσιν οιουδήποτε μη δαπανηθέντος ποσού χρημάτων κατατεθέ-
ντος παρά τη αρμοδία αρχή υπό κατόχου αδείας δυνάμει του εδαφίου (6),
βαρύνει τους ιδιοκτήτας σσνήτου ιδιοκτησίας συνορευούσης μετά της τοι-
αύτης οδού, και η τοιαύτη δαπάνη κατανέμεται μεταξύ των επηρεαζομένων
ιδιοκτητών αναλόγως της προσόψεως της αντιστοίχου αυτών σσνήτου ιδιο-
κτησίας η οποία έχει πρόσοψιν επί ή συνορεύει μετά της προκειμένης οδού.”

Κατά την κατανομή της δαπάνης μεταξύ των ιδιοκτητών οι εφεσίβλητοι έλαβαν υπόψη την πρόσοψη του οικοπέδου ή τεμαχίου. Οι αιτητές, οι οποίοι είναι ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας στην οδό Κατσώνη, διαφώνησαν με τον τρόπο καταμερισμού της σχετικής δαπάνης. Πρότειναν ότι κατά την κατανομή έπρεπε να είχε ληφθεί υπόψη και το μήκος της πρόσοψης των οικοδομών και όχι μόνο το μήκος της πρόσοψης του οικοπέδου ή τεμαχίου. Προσέβαλαν την σχετική κατανομή με προσφυγή. Το πρωτόδικο δικαστήριο δέχθηκε τη θέση των εφεσίβλητων ότι η επίδικη απόφαση στερείτο εκτελεστότητας και απέρριψε την προσφυγή. Η πρωτόδικη απόφαση αποτέλεσε το αντικείμενο της παρούσας έφεσης. Με απόφαση του Δικαστηρίου με την παρούσα σύνθεση (απόφαση Πικί, Π.), ημερ. 11.9.96, ανατράπηκε η πρωτόδικη απόφαση και στη συνέχεια ακολούθησε επιχειρηματολογία των μερών επί της ουσίας της προσφυγής.

Ο ευπαίδευτος συνήγορος των εφεσειόντων υποστήριξε ότι σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του άρθρου 17(8) του Νόμου θα πρέπει να επιβαρυνθούν “και οι τιτλούχοι ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων αναλόγως του μήκους της πρόσοψης ή του συνόρου τους προς την οδό Κατσώνη. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία ή εφαρμογή του άρθρου 17(8) του Νόμου θα είναι αντίθετη με το άρθρο 17(8) ή και τα άρθρα 28 και 24 του Συντάγματος”.

Ο ευπαίδευτος συνήγορος έκαμε επίκληση του άρθρου 6 του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου, Κεφ. 224. Εισηγήθηκε ότι εφόσο το άρθρο 6 καθιστά δυνατή την έκδοση χωριστού τίτλου για τα διαμερίσματα παύει να υφίσταται τίτλος για το τεμάχιο. Το άρθρο 17(8) πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένης υπόψη της οριζόντιας ιδιοκτησίας και όχι με τον τρόπο που έχει ερμηνευθεί από τους εφεσίβλητους.

Τέλος υποστήριξε, ότι εάν υιοθετηθεί η ερμηνεία που έχουν δώσει οι εφεσίβλητοι, θα σημειωθεί παραβίαση των άρθρων 24 και 28 του Συντάγματος τα οποία διασφαλίζουν την ισότητα. Θα σημειώνετο, όπως εισηγήθηκε, κατάφωρη παραβίαση του άρθρου 28 του Συντάγματος αν ιδιοκτήτης οικοπέδου με πρόσοψη προς το δρόμο, π.χ. 20 μ., και ιδιοκτήτης οικοπέδου με πρόσοψη και πάλιν 20 μ. πάνω στο οποίο υπάρχουν 10 διαμερίσματα, εβαρύνοντο με το ίδιο ποσό.

Ο ευπαίδευτος συνήγορος τόνισε ότι “υπάρχει διαφορετική μεταχείριση σε εκτίμηση αντικειμενικά παρόμοιων γεγονότων” (η υπογράμμιση είναι δική μας). Περαιτέρω - συνεχίζει η εισήγηση - “το κριτήριο το οποίον εφαρμόζεται και το οποίο διαφο-

ροποιεί μεταξύ ιδιοκτητών διαμερισμάτων και ιδιοκτητών γης-οικοπέδων είναι εντελώς παράλογο”.

5 Από την άλλη ο ευπαιδευτος συνήγορος των εφεσιβλήτων υποστήριξε, ότι ο τρόπος επιβολής καθορίζεται με βάση την πρόσοψη του οικοπέδου. Τόνισε με έμφαση, ότι η βελτίωση του δρόμου γίνεται προς όφελος των οικοπέδων, γιατί είναι ουσιαστικά τα οικόπεδα που επωφελούνται.

10 Για τις γενικές αρχές που διέπουν την ερμηνεία Νόμων διαβάζουμε τα πιο κάτω στους Halsbury's Laws of England, 3η έκδοση, Τόμος 36, παραγ. 578-79:

15 “578. Ascertaining the intention of Parliament. The object of all interpretation of a written instrument is to discover the intention of the author as expressed in the instrument. The dominant purpose in
20 construing a statute is to ascertain the intention of the legislature as so expressed. This intention, and therefore the meaning of the statute, is primarily to be sought in the words used in the statute itself, which must, if they are plain and unambiguous, be applied as they stand, however strongly it may be suspected that the result does not represent the real intention of Parliament.

25 579. Construction where statute is unambiguous. If the words of a statute are clear and unambiguous, they themselves indicate what must be taken to have been the intention of Parliament, and there is no need to look elsewhere to discover their intention or their meaning.”*

30 * Σε ελληνική μετάφραση:

35 “578. Διακρίβωση της πρόθεσης του Νομοθέτη. Κατά την ερμηνεία ενός νόμου πρέπει κυρίως να στοχεύουμε στη διακρίβωση της πρόθεσης του νομοθέτη όπως αυτή εκφράζεται. Αυτή η πρόθεση και επομένως η έννοια του Νόμου πρέπει πρωτίστως να αναζητηθούν στο λεκτικό που χρησιμοποιεί ο ίδιος ο Νόμος το οποίο, σάκις είναι απλό και σαφές, πρέπει να εφαρμόζεται όπως έχει, όσο και αν υπάρχουν ισχυρές υποψίες ότι το αποτέλεσμα δεν αντιπροσωπεύει την πραγματική πρόθεση του Νομοθέτη.

40 579. Ερμηνεία όπου ο Νόμος είναι σαφής. Εάν το λεκτικό του Νόμου είναι καθαρό και σαφές αυτό το ίδιο υποδείχνει ποιά πρέπει να εκληφθεί ότι ήταν η πρόθεση του Νομοθέτη και δεν είναι ανάγκη να κοιτάξουμε οπουδήποτε αλλού για να ανακαλύψουμε την πρόθεση του νομοθέτη ή την έννοια του λεκτικού.”

Πρέπει ταυτόχρονα να έχουμε υπόψη μας το τεκμήριο, ότι ένας νόμος δε σκοπεί στη δημιουργία αδικίας ή άτοπων καταστάσεων (*Γεωργιάδης v. Δημοκρατίας* (1966) 3 Α.Α.Δ. 612).

Έχουμε εξετάσει προσεκτικά το λεκτικό του επίμαχου άρθρου 17(8). Διαπιστώνουμε πως αυτό είναι καθαρό και σαφές. Θα προχωρήσουμε στην ερμηνεία του με βάση αυτή τη διαπίστωση. 5

Σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του το άρθρο 17(8) του Νόμου έχει δυο στόχους: 10

(α) Να καθορίσει ποιούς θα βαρύνει η δαπάνη “κατασκευής, επανακατασκευής ή βελτιώσεως της οδού”.

(β) Να ρυθμίσει τον τρόπο κατανομής της δαπάνης. 15

Θεωρούμε ότι και οι δύο στόχοι έχουν επιτευχθεί με τη χρησιμοποίηση πολύ καθαρού λεκτικού. Η δαπάνη βαρύνει τους ιδιοκτήτες ακίνητης ιδιοκτησίας που συνορεύει με την οδό και κατανέμεται “αναλόγως της προσόψεως της αντιστοίχου αυτών ιδιοκτησίας”. 20

Στην κρίνόμενη περίπτωση οι εφεσείοντες συμφωνούν ότι τα οικόπεδά τους συνορεύουν ή έχουν πρόσοψη επί της οδού Κατσώνη μέσα στην έννοια του άρθρου 17(8). Προτείνουν, ωστόσο, ότι σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του άρθρου 17(8) και τα διαμερίσματα πολυκατοικίας η οποία συνορεύει “ή έχει πρόσοψιν” επί της ίδιας “οδού” πρέπει να θεωρηθούν ότι “συνορεύουν ή έχουν πρόσοψιν” επί της οδού Κατσώνη. Με άλλα λόγια προτείνουν τον τεμαχισμό, πολλαπλασιασμό, διαχωρισμό ή διαίρεση της πρόσοψης. Έχουμε την άποψη ότι το λεκτικό του επίμαχου άρθρου σαφώς ομνεί για 25

μία, μόνη και αδιαίρετη πρόσοψη. Η πρόσοψη αυτή δεν είναι άλλη από την πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου. Το λεκτικό του Νόμου δεν επιδέχεται τεμαχισμό, πολλαπλασιασμό, διαχωρισμό, διαίρεση, ταξινόμηση ή κατάταξη της πρόσοψης σε πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου ή σε πρόσοψη των οικοδομών. Δε δημιουργεί τάξεις ή διακρίσεις πρόσοψης. Συνεπώς η φράση “αναλόγως της προσόψεως” αναφέρεται σαφώς στην πρόσοψη του τεμαχίου ή του οικοπέδου και δεν καλύπτει και δεν αναφέρεται στην πρόσοψη των οικοδομών που έχουν ανεγερθεί επί του ακινήτου. 30

Αν ο Νομοθέτης είχε πρόθεση να περιλάβει και την πρόσοψη των οικοδομών εντός της εμβέλειας του σχετικού άρθρου θα έκαμνε χρήση του όρου “υποστατικά” ή “οικοδομές” (Βλ. π.χ. το άρθρο 150 της Αγγλικής Public Health Act, 1875, το οποίο ενώ 35

40

Αν ο Νομοθέτης είχε πρόθεση να περιλάβει και την πρόσοψη των οικοδομών εντός της εμβέλειας του σχετικού άρθρου θα έκαμνε χρήση του όρου “υποστατικά” ή “οικοδομές” (Βλ. π.χ. το άρθρο 150 της Αγγλικής Public Health Act, 1875, το οποίο ενώ

ρυθμίζει το ίδιο ζήτημα προβλέπει ότι η κατανομή γίνεται “σύμφωνα με την πρόσοψη των αντιστοίχων υποστατικών) (“according to the frontage of the respective premises”).

- 5 Το δεσπύζοντα ρόλο στον τρόπο κατανομής, σύμφωνα με την ορθή ερμηνεία του άρθρου 17(8), το διαδραματίζει η πρόσοψη του ακινήτου. Πρόκειται για δαπάνη κατασκευής οδικού-βελτιωτικού έργου. Ο νομοθέτης με καθαρό λεκτικό φρόντισε να προβλέψει όπως ο τρόπος κατανομής συναρτάται αποκλειστικά με την πρόσοψη και
- 10 τούτο γιατί είναι αυτονόητο ότι η δαπάνη για το έργο συναρτάται απόλυτα με το μήκος της πρόσοψης και με κανένα άλλο παράγοντα. Η εισήγηση του ευπαιδευτου συνήγορου για κατανομή της δαπάνης ανάλογα με την πρόσοψη των οικοδομών που βρίσκονται στο οικόπεδο δεν βρίσκει - όπως έχουμε ήδη υποδείξει - έρεισμα στο λεκτικό
- 15 του Νόμου. Και όχι μόνο αυτό αλλά υιοθέτησή της θα οδηγούσε σε άτοπα και παράλογα αποτελέσματα. Ένα απλό παράδειγμα θα φωτίσει, νομίζουμε, επαρκώς την κατάσταση. Ιδιοκτήτης πολυκατοικίας κτισμένης πάνω σε οικόπεδο με πρόσοψη 20 μ. πάνω στο οποίο βρίσκονται 5 διαμερίσματα με πρόσοψη 20 μ. το καθένα θα πληρώσει πέντε φορές περισσότερα από ιδιοκτήτη μονοκατοικίας κτισμένης πάνω σε οικόπεδο με πρόσοψη και πάλι 20 μ. ενώ η δαπάνη για το βελτιωτικό έργο ήταν του αυτού ύψους και για τις δυο ιδιοκτησίες, επειδή και το μήκος της πρόσοψης τους ήταν το αυτό. Ακολουθεί πως οποιαδήποτε ταύτιση ή συνάρτηση του τρόπου κατανομής της δαπάνης με την πρόσοψη των κτιρίων και όχι με την πρόσοψη του οικοπέδου, όχι μόνο αντιστρατεύεται το λεκτικό του Νόμου, αλλά οδηγεί σε άδικα, παράλογα και άτοπα αποτελέσματα.

- 30 Καταλήγουμε με τη διαπίστωση, ότι η ερμηνεία στην οποία έχουν αχθεί οι εφεσίβλητοι είναι ορθή και η έφεση πρέπει να απορριφθεί.

Παραβίαση του άρθρου 28 του Συντάγματος.

- 35 Έχει νομολογηθεί, ότι οι Νόμοι πρέπει να ερμηνεύονται όσο τούτο είναι δίκαια δυνατό με τρόπο συμβατό με την συνταγματικότητα (*Μάτσης v. Δημοκρατίας* (1969) 3 Α.Α.Δ. 245). Ωστόσο κατά την εξέταση ζητημάτων συνταγματικότητας πρέπει να έχουμε υπόψη μας, ότι υπάρχει τεκμήριο υπέρ της συνταγματικότητας της επίμαχης διατάξεως και μια τέτοια διάταξη μπορεί
- 40 να κηρυχθεί αντισυνταγματική μόνο αν το δικαστήριο πεισθεί περί αυτού πέρα από κάθε λογική αμφιβολία (*Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών v. Κυριακίδη* (1966) 3 Α.Α.Δ. 640 και *Μάτσης* (πιο πάνω)).

Το άρθρο 28.1 του Συντάγματος έχει τύχει ερμηνείας σε σειρά αποφάσεων της νομολογίας μας. Ο όρος “ίσοι ενώπιον του Νόμου” στο άρθρο 28.1 του Συντάγματος δε μεταδίδει την έννοια της ακριβούς αριθμητικής ισότητας αλλά διασφαλίζει μόνον εναντίον αυθαίρετων διακρίσεων και δεν αποκλείει εύλογες διακρίσεις, οι οποίες πρέπει να γίνουν λόγω της ιδιάζουσας φύσεως των πραγμάτων (*Μικρομμάτης v. Δημοκρατίας*, 2 R.S.C.C. 125). 5

Στη υπόθεση *Δημοκρατία v. Αρακιάν κ.ά.* (1972) 3 Α.Α.Δ. 294 είχαν υιοθετηθεί οι πιο κάτω αρχές της ελληνικής νομολογίας: 10

(1) Η συνταγματική αρχή της ισότητας συνεπάγεται την ίση ή ομοιόμορφη μεταχείριση “πάντων των υπό τας αυτάς συνθήκας τελούντων” (Υπόθεση 1273/65 του Στ.Ε.). 15

(2) Το άρθρο 3 του Ελληνικού Συντάγματος του 1952 - το οποίο αντιστοιχεί με το πιο πάνω άρθρο 28.1 - “αποκλείει μόνον την υπό του νομοθέτου θέσπιαν διακρίσεων αυθαίρετων και όλως αδικαιολόγητων” (Υποθέσεις 1247/67 και 1870/67 του Στ.Ε.). 20

(3) “Ευλόγως προκύπτει παραβίασις της αρχής της ισότητος και ως εκ τούτου ακυρότης των προσβαλλομένων πράξεων, εφ’ όσον πρόκειται περί ρυθμίσεων σχέσεων τελουσών υπό διαφόρους πραγματικής συνθήκας, αίτινες δεν αποκλείουν ανομοιομορφίας εν τω διακανονισμώ αυτών” (Υπόθεση 2063/68 του Στ.Ε.). 25

(4) Η αρχή της ισότητας εφαρμόζεται “επί περιπτώσεων τελουσών υπό τας αυτάς εν γένει συνθήκας” (Υπόθεση 1215/69 του Στ.Ε.).

Στη *Σεργίδης v. Δημοκρατίας* (1991) 1 Α.Α.Δ. 119 (Απόφαση Ολομέλειας) υποδεικνύεται ότι το άρθρο 28 έχει ως λόγο (βλ. *Μικρομμάτης*, πιο πάνω) την ουσιαστική σε αντίθεση με τη φαινομενική ισότητα. Υποδεικνύεται, επίσης, ότι η δυναμική της αρχής της ισότητας επιβάλλει την ανίχνευση της φύσης, των υποκειμένων και αντικειμένων του δικαίου, ώστε να αποδίδονται τα ίσα στα όμοια και τον αποκλεισμό της ταύτισης των ανομοιών (βλ. και απόφαση του Πικί, Δ. - όπως ήταν τότε - στην *Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων*, Αναφορά 2/89, 29.8.89, σχετικά με τον τρόπο προσδιορισμού της ομοιογένειας). 30

Από το σύνολο των πορισμάτων της Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας συνάγεται, ότι αυτό που απαγορεύει η συνταγματική αρχή της ισότητας είναι η δημιουργία αυθαίρετων, τυχαίων ή συμπτωματικών διακρίσεων. Ομοίως απαγορεύεται η εξομοίωση, 40

5 από τον κοινό Νομοθέτη διαφορετικών καταστάσεων, ή η ενιαία μεταχείριση προσώπων που βρίσκονται υπό διαφορετικές συνθήκες πραγματικές ή νομικές με βάση όμως τυπικά ή συμπτωματικά κριτήρια. Ως αντισυνταγματικές θεωρούνται μόνο οι προδήλως παραβιάζουσες την αρχή της ισότητας διατάξεις. Η δε δικαστική εξουσία περιορίζεται σε έλεγχο υπερβάσεως ακραίων ορίων.

10 Εναντίον της μαθηματικής ισότητας συνηγορεί και ο διαπρεπής συνταγματολόγος Αριστόβουλος Μάνεσης. Όπως υποδεικνύει στο σύγγραμμά του “Συνταγματική Θεωρία και Πράξη” σελ. 320 “εν πάση περιπτώσει, είναι βέβαιον ότι η κατά το άρθρο 3.1 του Συντάγματος νομική ισότης, αφ’ ενός δεν υποδηλοί κοινωνικήν και οικονομικήν ισότητα, αφ’ ετέρου δε δεν σημαίνει μαθηματικήν ισότητα”.

15 Στο ίδιο σύγγραμμά του - σελ. 320 - επεξηγεί ότι η συνταγματικά κατοχυρωμένη ισότητα του Νόμου νοείται ως αναλογική ισότητα. Και αυτό σημαίνει ότι ίση ρύθμιση υφίσταται - είτε εις πρόσωπα είτε εις πράγματα είτε εις σχέσεις είτε εις καταστάσεις αφορά αυτή - όταν ενεργείται ομοία μεταχείριση των ομοίων και ανομοία μεταχείριση των ανομοίων. Η όμοια μεταχείριση διά να είναι ίση προϋποθέτει ομοιότητα των υπό ρύθμιση θεμάτων. Αναφορικά με το δικαστικό έλεγχο ο καθηγητής Μάνεσης υποδεικνύει, ότι ο Δικαστής οφείλει να ερευνά αν υφίσταται πράγματι ομοιότητα των υπό ρύθμιση θεμάτων. Και για το σκοπό αυτό αποβλέπει στις ουσιώδεις ομοιότητές των και με βάση αυτές να εκτιμά την αντικειμενική ύπαρξη ομοιότητας ή ανομοιότητας. Πρέπει επίσης ο Δικαστής να έχει υπόψη, ότι ο νομοθέτης δικαιούται να κινείται με διακριτική ευχέρεια “εντός ευρέων πλαισίων” κατά την εκτίμηση της ομοιότητας ή μη των υπό ρύθμιση θεμάτων και κατά τη θέσπιση ίσης ρύθμισης.

30 Οι ίδιες θέσεις διατυπώνονται και στο σύγγραμμα του Π.Δ. Δαγτόγλου “Συνταγματικό Δίκαιο - Ατομικά Δικαιώματα”, Τόμος Β, παραγ. 1352-53. Και σε σχέση με το δικαστικό έλεγχο παρατηρείται, ότι η δέσμευση του Νομοθέτη από την αρχή της ισότητας, δε σημαίνει εξουσιοδότηση προς τα δικαστήρια να ελέγχουν αν και κατά πόσο ένας νόμος είναι “δίκαιος”, “ορθός”, “εύλογος” ή και “σκόπιμος”. Δεδομένου μάλιστα ότι δεν υπάρχει απόλυτη πραγματική ισότητα δεν απαιτεί ούτε το Σύνταγμα από το Νομοθέτη μαθηματικά ίση μεταχείριση “ομοίων” περιπτώσεων, που θα ήταν άλλωστε λογικά ανέφικτη.

40 Στην κρίσιμη περίπτωση αντικείμενο της ρύθμισης ήταν ο τρόπος κατανομής της δαπάνης για το οδικό-βελτιωτικό έργο. Η επίδικη ρύθμιση έλαβε χώραν με βάση το μήκος της πρόσφυσης

του κάθε οικοπέδου.

Ο Νομοθέτης έλαβε υπόψη την πρόσωση της γης. Εφάρμοσε ενιαίο μέτρο κατονομής της δαπάνης σε σχέση με τον καθένα από τους ιδιοκτήτες αφού αυτό που έλαβε υπόψη στην κάθε περίπτωση ήταν το μήκος της πρόσωσης του οικοπέδου. Δεν υπάρχει ισχυρισμός - ούτε και εγείρεται τέτοιο θέμα - ότι υφίσταται οποιαδήποτε ανομοιότητα μεταξύ των οικοπέδων. Διαπιστώνουμε, επομένως, αντικειμενική ύπαρξη της ομοιότητας. Πρόκειται σαφώς για όμοια μεταχείριση των ομοίων. Ακολουθεί πως δεν έχει σημειωθεί οποιαδήποτε παραβίαση της αρχής της ισότητας.

Βέβαια οι εφεσείοντες διατείνονται, ότι ο Νομοθέτης έχει προβεί σε "άνομοια μεταχείριση" σε εκτίμηση αντικειμενικά παρόμοιων γεγονότων. Εξέταση της εισήγησης, ακόμη και κάτω από την σκοπιά που την έχουν τοποθετήσει οι εφεσείοντες, και πάλιν δεν αποκαλύπτει παραβίαση της αρχής της ισότητας για τους πιο κάτω λόγους:

Ένα κατασκευαστικό-βελτιωτικό έργο ευεργετεί-ωφελεί σε μεγαλύτερο βαθμό τον ιδιοκτήτη οικοπέδου ή μονοκατοικίας παρά τον ιδιοκτήτη διαμερίσματος σε πολυόροφη οικοδομή. Ακολουθεί πως οι δυο ιδιοκτησίες δεν τελούν κάτω από τας αυτάρ πραγματοποιήσας συνθήκας. Διαπιστώνεται επομένως αντικειμενική ύπαρξη της ανομοιότητας μεταξύ των δύο τάξεων ιδιοκτησίας. Κρίνουμε ότι η σχετική ρύθμιση ανταποκρίνεται προς τα ουσιώδη εννοιολογικά στοιχεία τα οποία συγκροτούν την ανομοιότητα της κρινόμενης περίπτωσης. Ο νομοθέτης δεν έχει υπερβεί τα ακραία όρια της διακριτικής του ευχέρειας.

Σχετικά με την ισχυριζόμενη παραβίαση του άρθρου 24 του Συντάγματος ο ευπαίδευτος συνήγορος δεν έχει εξειδικεύσει ποία από τις 4 παραγράφους του σχετικού άρθρου έχει παραβιασθεί. Υπενθυμίζουμε ότι ζητήματα αντισυνταγματικότητας πρέπει να διατυπώνονται με λεπτομέρεια (Βλ. *Συμβούλιο Βελτιώσεως Αγλαντζιάς ν. Κωνσταντίνου* (1967) 1 Α.Α.Δ. 167, 183). Στην απουσία της πιο πάνω εξειδίκευσης θεωρούμε, ότι δεν μπορούμε να εξετάσουμε ζήτημα παραβίασης του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα. 40

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.